

כי אם לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו (כא, ב) יש להבין מדוע הקדים להזכיר את האם קודם האב, בשונה מכל התורה שהאב מוקדם לאם כדאיתא במשנה סוף כריתות "האב קודם לאם בכל מקום"?

(ציוני תורה)

והוא אשה בבתוליה יקח (כא, ג)

בתורת כהנים (אמור ב, ז) וכן בירושלמי (הוריות פ"ג ה"ב) "הוא ולא המלך ונזיר", הביא ב"פרדס יוסף" בשם "פרפראות לחכמה", לפרש את הפסוק בתהילים (כה, טו): "עיני תמיד אל הוא כי הוא יוציא מרשת רגלי", שהיה תירוץ לדוד על בת שבע, דגט כותב לאשתו, אך עדיין היה עביד איסור אם היה מוזהר אבתולה דהיא היתה בעולה, ואע"ג דאינו חייב מיתה משום אשת איש מכל מקום היה נלכד ברשת מצודת איסור, לזה אמר עיני תמיד אפילו באותו פעם אל ה' כי "הוא" יוציא מרשת, תיבת הוא למעט מלך שאינו מצווה על הבתולה.

(פרדס יוסף)

"לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת" (כא, ה)

הואיל והכהנים רתחנים הם – אומר ה"בן איש חי" – באה התורה בפסוק זה להזהירם במיוחד על מדת הכעס. שכן, אמרו חז"ל (פסחים טו ע"ב): "כל אדם שכוועס, אם חכם הוא – חכמתו מסתלקת ממנו", והיכן נמצאת החכמה? בראש. לכן הוזהרו הכהנים: "לא יקרחו קרחה בראשם" – אל תכעסו כדי שלא תסתלק חכמתכם מראשכם.

והנה, ביום צום, גם אנשים שבדרך כלל הנם רגועים – נעשים עצבניים יותר, ויש צורך אפוא להזהיר באופן מיוחד שלא לכעוס בימי הצומות.

וכך הוא הרמז בפסוק: "זקן" – לפני האות ז' באה האות ו', לפני ק' – צ' ולפני נ' – מ', יוצא צום. אומרת התורה: "לא יקרחו קרחה" – אל להם לכהנים לכעס, כדי שלא יפסידו את חכמתם מחמת הכעס. "ופאת זקנם" – את צדו של הזקן, האותיות שלפני מלה זו, היינו צום – "לא יגלחו".

מעבר לזה, "ובבשרם לא ישרטו שרטת" – עליהם לשמור על הבריאות ולא לכעוס.

שאלו פעם את רבי שלמה כהן זצ"ל, מתלמידי ה"חזון איש", שה"חזון איש" העיד עליו שהוא כהן מיוחס:

"מדוע, באמת, אמר עליך ה"חזון איש" שהנך כהן מיוחס?"

- "אינני יודע" – ענה. "אולי בגלל שאני רתחן..."

- "אתה רתחן? הלא מעולם לא ראינו אותך כועס!"

- "האמת שמלידה הייתי כעסן מאד, אלא שעבדתי על עצמי להתגבר על מדת הכעס. לדוגמא: פעם ראיתי באיזה ספר, עוד בוילנא, עצה – שלכל אדם תהיה בבית חליפה מיוחדת עבור הכעס, וכשירצה לכעוס – ילך לחדר השני, ילבש את החליפה כדי לכעוס, ובינתיים ישכך הכעס".

- "אבל לך יש חליפה ליום חול וחליפה לשבת בלבד, היכן היא אותה חליפה של כעס?"

- "אני שכללתי את השיטה, השארתי אותה בחנות..."

ב"אבן עזרא" כאן, כתב תירוץ פלאי: "וטעם להזכיר אמו קודם האב כי הזכר חי יותר מהנקבה ברוב". אמנם יש להבין, שבהמשך הפסוקים לגבי כהן גדול, אומרת התורה (כא, י - יא) "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו וגו' ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא", והקדים את האב לאם, ולפי האב"ע זרי האב מאריך ימיו יותר?

ואפשר לתרץ עפ"י דברי חז"ל (מכות יא, א) "אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו", דהיינו שאימותיהם של הכהנים גדולים היו מספקות מזון ובגדים לתושבי העיר מקלט בכדי שלא יתפללו על הכהנים הגדולים שימותו. והנה איתא בגמ' "רבה ואביו מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביו דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין". חזינן מכאן שגמילות חסדים מאריכה את ימיו של האדם.

ובזה מיושב הקושיא שהבאנו, שאכן בדרך כלל האנשים מאריכים ימים יותר מהנשים כנ"ל מהאבן העזרא, אבל אצל כהן גדול, שאמו עסוקה תדיר בגמילות חסדים לספק מים ומזון לתושבי ערי מקלט, היא מאריכה ימים יותר, ולכן כתוב אצלו "לאביו ולאמו" שכן אמו מאריכה יותר ימים.

(ציוני תורה)

בספר "טעמא דקרא" מביא הגר"ח קנייבסקי לתרץ בשם אביו, שהיות וה"כהונה גדולה" בדרך כלל עוברת בירושה, א"כ אביו של הכהן גדול הרי גם היה כהן גדול ו"הרבנות מקברת בעליה", לכן מת אביו קודם לאמו.

(טעמא דקרא)

בספר "אמרי בינה" כתב לתרץ, שלכן כתיב אצל הכהן הגדול קודם 'לאביו' ואח"כ 'לאמו', שכן בזמן שנאמרה פרשה זו – בר"ח ניסן, היו ג' כהנים בעולם: אהרן, אלעזר ואיתמר. והנה אצל אהרן לא שייך לומר שלא יטמא לאביו ולאמו שכן אביו ואמו כבר לא היו אז בעולם, על כרחך שהכוונה היא לאלעזר, שכשימתנה לכהן גדול לא יטמא לאביו ולאמו. והנה באם אמו תמות לפני אביו, עדיין לא יהא כהן גדול כי אביו אהרן עדיין משמש ככהן גדול, ורק אם קודם ימות אביו – אהרן, אז יתמנה הוא במקומו לכה"ג, וע"ז מזהירה התורה שלא יטמא לאביו, ולאחמ"כ כשאמו תמות, ג"כ לא יטמא לה שכן הוא כה"ג.

(אמרי בינה)

בספר "ציוני תורה" מבאר עפ"י ה"אמרי בינה" הנ"ל אף את הטעם למה אצל כהן הדיוט בתחילת הפרשה מזכיר קודם "לאמו ולאביו": היות שדברה התורה אל "בני אהרן", ובאם ימות קודם אביהם אהרן הרי אחד מהם יהפוך לכהן גדול ולא שייך לומר עליו "יטמא" שהרי אסור לו להיטמאות לאביו, לכן כתב "לאמו ולאביו" שקודם מתה אמו ונשארו כהנים הדייטים שמצויים להיטמא, ואין זה סתירה לדברי ה"אמרי בינה", כיוון שכשדיבר הכתוב מעניין

(ומתוק האור)

כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה'. (כב, ג) כתב רש"י: "ונכרתה וגו' - יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר ת"ל אני ה' בכל מקום אני".

שמעתי מעשה נורא שאירע פעם ליהודי אחד שהיה חוכר אצל פריץ במדינת גאליציה, והלך אצל בית הפריץ בחוה"מ פסח כדי לעבור עמו על חשבונות החכירה, וסוף דבר, אחר זמן ארוך שהיו טרודים בחשבונות, הגיעו למסקנה שהכל הוא על הצד היותר טוב, ישר ונכון, והוציא הפריץ בקבוק יי"ש - שכר כדי לשתות לחיים על גמר החשבונות, ואחרי ששתה היהודי והלך לדרכו נזכר פתאום שפסח היום ויאחזנו רעדה על שנכשל ושתה חמץ גמור בפסח.

הלך היהודי אל הגאון בעל שואל ומשיב, הג"ר יוסף שאול נאטאנזאהן ז"ל, אב"ד לעמבערג, ובקשו שיסדר לו הרב סדרי תשובה על חטאו הנורא. השו"מ, אשר כידוע, למרות התנגדותו לתנועת החסידות היה מעריך את ראשיה, המליץ על האדמו"ר מבעלזא האמצעי, הרה"ק רבי יהושע'לע זצ"ל, ואמר ליהודי שיסע אליו ויציע לפניו את תוגת לבו. אלא שהוסיף וציוה עליו לא לשאול כמו חסיד תמים, אלא כשהרב יתן לו עצה מה לעשות שישאל ממנו למה נותן לו דווקא עצה זו.

עשה האיש כמצות הרב בעל שואל ומשיב, ונסע לבעלזא, והאדמו"ר ר' יהושע'לה ז"ל אחרי ששמע את סיפורו של היהודי אמר לו שימכור את עסקו ויעקור ממקומו ויקבע את דירתו בארץ ישראל.

וכמצות הרב בעל שואל ומשיב שאל אותו יהודי מה ראה על ככה ליתן לו דווקא עצה זו, אמר לו האדמו"ר, שני נימוקים עמי, האחד הוא מכח מדרש באיכה רבה (א, כח) "לכך נאמר גלתה יהודה מעוניה על שאכלו חמץ בפסח כדכתיב "לחם עוני", הרי שבגלות יש תיקון על עוון אכילת חמץ, ועוד טעם שני, שבפסוק (שמות יב, יט) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה הנפש וגו' הנגינה על תיבת ונכרתה היא "גרשיים", ושונה בזה משאר מקומות שכתוב בהם ונכרתה, שיש להם נגינה אחרת, ובזה יש רמז דב"גירוש" אפשר לצאת ידי חובת ה"ונכרתה" הזה. ואם יש כבר צורך לגלות ממקומו למקום אחר אז בוודאי עדיף לנסוע לארה"ק.

כשהלה חזר אל הגאון בעל שו"מ והציע לפניו את הדברים, הוציא חומש והתחיל לבדוק בכל המקומות שכתוב בהם ונכרתה עד שמצא שבפר' אמור יש עוד פעם שכתוב ונכרתה ונגינתו גרשיים "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה'". ויאמר לו השו"מ בוודאי לפני צאתך לדרך לנסוע לאר"י תפקוד עוד פעם את בית האדמו"ר מבעלזא כדי לקבל ממנו ברכת פרידה, ואז תשאל ממנו מה עם המקרא הזה שגם בו נמצאת נגינת גרשיים על תיבת ונכרתה.

וכך הוה, היהודי נסע עוד פעם א' לבעלזא ושאל את שאלתו כפקודת הרב בעל שו"מ, ויען האדמו"ר מבעלזא ז"ל ויאמר לו שיעיין שם ברש"י מה שכתב, ששם מסיים בו הכתוב אני ה' וכתב על זה רש"י ז"ל: ונכרתה וגו' יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר ת"ל אני ה' בכל מקום אני" עכ"ל (והוא מתורת כהנים). ולכאורה תמוה שזה הוא המקום היחידי שבתורה שהוסיף כן על ונכרתה, ולמה בשאר מקומות לא חש שנפרשנו 'מצד לצד זה יכרת ממקומו וישב במקום אחר' ודווקא כאן האריך הכתוב בדבריו כדי להוציא מלבנו הוה אמינא כזו.

אלא שכאן הנגינה על ונכרתה היא גרשיים והיה מקום לטעות ולחשוב שדי בזה שיכרת ממקומו וישב במקום אחר, לכן האריך לומר "מלפני אני ה' בכל מקום אני. נמצא שרק ב'ונכרתה' דחמץ ששם הנגינה היא גרשיים ולא אמר 'מלפני אני ה' יש איפוא מקום לדייק שיכול לצאת ידי חובתו בגירוש בלבד.

(אוצר אפריים)

שור או כשב כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וגו' (כב, כז)

איתא במדרש: "מכאן לתחיית המתים מן התורה". ותמוה. באר המהר"י אסאד: האדם הוא נזר הבריאה. והנה למרבה הפלא, בעת שהוא נולד, אין בכוחו לדאוג לעצמו. הוא נזקק לאחרים שיאכילו אותו ויטפלו בו במשך כמה שנים עד שיעמוד על רגליו. וכשמגיע לימי הזקנה - שוב זקוק הוא לעזרה ולסיעוד. לעומת זאת השור, הכשב או העז, שבו לאחר לידתם הם כבר עצמאיים, ומשום כך "ביום השמיני והלאה ירצה לקרבן".

היתכן שכך יראה האדם - נזר הבריאה?

על כרחך שישנו המשך לאחר המיתה, והרי לנו תחיית המתים מן התורה.

ובענין הזה ראוי להזכיר את המעשה הבא:

בחור שעמד להתקלקל ולסטות מן הדרך, בא לשוחח עם רבי שלום שבדרון זצ"ל.

שאל אותו רבי שלום: "מי יותר מאושר אתה או הפרה?" "אני" ענה הבחור - "מדוע?"

- "מפני שהפרה שותה מים ואוכלת קש, ואילו אני שותה קפה ואוכל עוגות. הפרה ישינה בבוקר ואילו אני יושן במטה על מזרון. על הפרה יורד גשם ולי נעים בבית".

- "האם ראית פרה שהולכת לרופא כי כואב לה הגב?" - "לא".

- "האם ראית פרה שהולכת לרופא להתלונן על קלקול קיבה?" - "לא".

- "אם כן מה יעזור לך לישון על מזרון ולחיות בבית חם ונעים בחורף, או לאכול מאכלים משובחים?"

התחיל הבחור לבכות.

"מדוע הנך בוכה?" שאל רבי שלום.

ענה הבחור: "אני בוכה על כך שאינני בהמה..."

אמר לו רבי שלום: "תנוח דעתך, אתה באמת בהמה..."

(ומתוק האור)

שבת הוא לה' בכל מושבותיכם (כג, ג)

יש להבין מה הכוונה "בכל מושבותיכם", וכי תעלה על דעתך שאין צריך לשמור שבת בכל מקום?

אלא, ידוע שבכל העמים בחרו להם יום אחד למנוחה, ואפי' במצריים, מצינו במדרש שמשה רבינו פעל אצל פרעה שישבתו יום אחד בכדי שיהא להם כח לעבוד כל ימי השבוע, והנה איך נידע באם כוונת האדם בשמירת השבת היא בכדי לנוח יום אחד או שכוונתו לקיים מצוות ה'?

באם נראה שהאדם מתגורר בין האומות ששם קבעו למנוחה יום אחר בשבוע, ואעפ"כ מוסיף לשבות גם ביום השבת - ע"כ שכוונתו במנחותו לקיים מצוות בוראו שהרי לצורך מנוחת הגוף כבר שובת ביום אחר. וזה כוונת הכתוב "שבת היא לה' - שיש לקיים את השבת כי היא מצוות השם, והיכן זה ניכר. באם תשמרו שבת "בכל מושבותיכם" גם בין האומות, כנ"ל.

(עפ"י כתב סופר)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' וגו' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון (כג, ב)

הנה הקושיא ידועה מה ענין שבת אצל מועדות. ויש לפרש על דרך רמז דהנה המספר של הימים טובים הם ששה ימים ב' של פסח וא' של שבועות וא' של ראש השנה וב' של סוכות. והנה בכל יום טוב מותר לעשות מלאכה של צורך אוכל נפש. וזאת הוא הכונה דקאי הכל על מועדות רק ששת ימים דהיינו כל המועדות תעשה מלאכה לצורך אוכל נפש אבל וביום השביעי דהיינו יום כיפור שבת שבתון הוא כל מלאכה לא תעשה אפילו צורך אוכל נפש אסור.

(חנוכת התורה)

למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אתם מארץ מצרים וגו' (כג, מג)

הנה רבים מקשים למה אנחנו עושים סוכות בתשרי כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשותו בניסן כי בניסן היה תחילת

ואשר זהו גופא מקדש את הקב"ה שנתן לנו את התורה, שדרכה ורק דרכה אנחנו נעשים בני אדם, והמתנהג כבן תורה, וכבן אדם אמיתי שמשתקף ממנו רוממות האדם הנמצאת רק בבן תורה, מוכיח שתורתו של הקב"ה אמת, וחותרו של הקב"ה אמת, שרק דרך התורה בלבד ניתן להחיות חיות אדם על הנבראים!! ורק זהו מקדש את השי"ת!!

הלאומיות והעדינות המזויפות - איננה קידוש ה'

ואילו כל המצפצים באימרות שונות, ובפרט כאשר לא מוצא חן בעיניהם ההנהגה של בני התורה ששונה ויוצאת דופן מעמי הארץ, ומיד נתלים ב"חילול השם" ואומרים 'זה לא יפה שיאמרו כך וכך' וכדו' הרי"ז קידוש הלאומיות... וחילול השם!!

ג) למדנו - שמי שלא מבין יסוד זה ועדיין סבור שאפשר להיות בני"א ישר דרך ושכולו טוב והגינות, גם בלי כל שייכות ל"קורא ושונה ומשמש ת"ח", הרי ממילא מעיד על עצמו שאפי' בכלל ה"בריות" הפשוטות שמזכירים חז"ל, אינו נכלל! ואינו אלא בריה שפלה ומושפלת!...

הבריות מדקדקים בהתנהגות "הבן תורה"

וכך עלינו להתעורר ממילא בצד השני של חילול השם, שמנו חז"ל ואמרו במי שקורא ושונה וכו' ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו, אוי לו לרבו שלמדו תורה וכו' ראו פלוני שלמד תורה כמה מגונים מעשיו כמה מקולקלים דרכיו.

שהבריות ועמי הארץ כאשר יראו בן תורה שמתנהג לא כשורה מיד יאשימו את הבן תורה שבו. וכי לא נפגשים המה במי שמתנהג לא כראוי גם אם לא למד תורה!?!...

אבל אם כן למד, אז דווקא התורה אשמה!... למה? כי מחפשים מומים בבני התורה! ומחפשים מומים בכל שומר תורה ומצוות, והכל לתת לעצמו תירוץ למה לא לקיים מצוות ולמה לא להיות בן תורה! - -

ולכן עלינו להיזהר במשנה תוקף שלא ימצאו תירוץ להתרחק מהתורה והמצוות דרך הנהגה לא ראויה שלנו, וזהו החילול השם! כשגורם להתרחק מן התורה, בהיפוך מהקידוש השם שביארנו לעיל.

בן תורה יכול להיכשל בכפליים

ובתוך הבית מדרש פנימה נוכל להוסיף, ולהעמיס ברמיזת חז"ל, שבן תורה המקולקל במידות יכול ויראה גרוע ממי שאינו בן תורה, כי את הנימוסים החיצונים פרק מעל צווארו, ואת עדינות התורה לא לבש. וע"כ נראה גרוע שבעתיים ברמיסת פיו כחץ מקשת לכל דבר וענין.

"כי כיון שלמד אדם תורה נכנסה בו ערמומיות" ומנצל אותה לרעה בבחינת ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו שאותה לכל הפחות וקברים ואינה מדיפה ריח לכל עובר ושב. ה' ישמרנו.

נסיים את הדברים בשתי מעשיות, על "כמה נאים דרכיו" שקיים רק אצל גדולי התורה, כאמור:

הגאון ר' שלמה היימן זצוק"ל, שהיה מגדולי תלמידי ר' ברוך בער זצוק"ל, נפטר צעיר לימים כבן חמישים שנה, והוא ערירי ללא בנים, ובימי "השבעה" לא היה את מי לנחם כי אם את אשתו הרבנית, בלבד.

תלמידיו הרבים קיימו מנינים כסידרם בביתו בזמן השבעה, והיו אח"כ מנחמים את הרבנית והולכים לדרכם.

פעם אחת, לאחר התפילה עת ישבו התלמידים בדומיה, נכנסה הרבנית מהחדר הפנימי, נעמדה בפתח וביקשה את רשות הדיבור, וכה אמרה:

אתם שמעתם מבעלי הגדול שיעורים רבים בגמרא ובהלכה, כעת שמעו נא ממני שיעור במידות! אותו תלמדו ממה שאספר לכם על בעלי ר' שלמה ע"ה מתוך חייו האישיים שחי עמי. כולם כרו אוזנם כאפרכסת, והרבנית המשיכה ואמרה:

דעו לכם, כי בעלי ז"ל, חי איתי כעשרים ושש שנים ובלא בנים, כפי שאפשר להבין מאליו, הרי בדרך הטבע, שבכזה מצב שאין לבני הזוג ילדים, נוצרים חיכוכים ונערמות טענות בלב וכו' וכמוכן שהמצב רוח בבית ירוד ואפלולי, מה שגורם לכך שהכבוד ההדדי, לא שלם.

נאים דרכיו

היקף עננים, אמנם י"ל לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכפורים וממחרת יום הכפורים ויקהל משה וצוה על מלאכת המשכן, וזה היה ב"א בתשרי, וכתוב (שמות לו. ג) והעם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר עוד ב' ימים, הרי י"ג בתשרי, ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל, ובחמשה עשר התחילו לעשות, ואז חזרו הענני כבוד ולכך אנו עושים סוכות בט"ו בתשרי.

(קול אליהו - להגר"א)

ויצא בן אשה ישראלית (כד, ו)

וברש"י: "לגלג ואמר ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא פת צוננת של תשעה ימים בתמימה".

כתב בספר "אזנים לתורה" חובה על האדם לקיים את מצוות התורה כהלכתו וכמשפטו, בין אם מבין טעמן ובין אם לאו. על האדם להשריש בלבו שכאשר אינו מבין ומשיג איזו הנהגה מהנהגות השי"ת או איזו מצוה ממצוות התורה, אין זאת אלא מחמת קוצר ומיעוט המשיג, ולפיכך לא יפגום כהוא זה בקיומה בשלימות.

ראיה לנו ממעשהו של המקלל. תחילת חטאו היתה בכך שלגלג על מצות לחם הפנים, לאחר שעניינו היה תמוה בעיניו, וסופו שקילל וגידף שם המפורש ששמע בסיני.

והנה אכן על פי הבנתו ראוי המלך לאכול פת חמה בכל יום ולא פת צוננת של תשעה ימים, ברם, לו היה מאמין שמשפטי ה' אמת צדקו יחדיו, וממתין שבוע ימים, היה נוכח לדעת כי לאחר שמונה ימים היתה עדיין הפת חמה, ואז היה ניצל מחטא חמור זה ומעונשו.

(טללי אורות)

מאוצרות המגידים

ושמרת מצוותי ועשיתם אותם אני ה', ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כ"ב, ל"א-ל"ב)

הבה נלמד ונחזיר ללבו את דברי חז"ל בגמ' יומא (פ"ו). להבין ולהתבונן מהו קידוש השם:

"מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח, ומשאו ומתנו באמונה, ודיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו, אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה, ראו פלוני שלמד תורה כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ישראל אתה עבדי אשר בך אתפאר".

הנה אנחנו מורגלים במושג "קידוש השם" למסור נפש ולמות על קידוש השם. אולם כאן מלמדים אותנו חז"ל, שדבר ראשון חובתנו "לחיות על קידוש השם"!! וכן רח"ל בהיפוך כמו שחז"ל ממשיכים שם עיי"ש, זהו לחיות בחילול השם רח"ל.

ומהו לחיות על קידוש השם?

הנה שמענו ולמדנו בגמרא זו שלושה יסודות.

א) שאפי' ה"בריות" הפשוטים שאינם ת"ח, מכירים ויודעים שיש הנהגת עדינות פנימית והנהגת אמת של בן תורה!!! וגם יודעים הם כולם ומכירים שיש הנהגת נימוסין של אדם רגיל.

ולכן גם הבריות מראות באצבע ואומרות - "ראו" - שמייחסות את אצילות הנפש לכך ש"פלוני שלמד תורה כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו", וזהו האמת שבלי תורה וכלי שימוש ת"ח, אין ולא שייך "נאים דרכיו". אין ולא קיים "מתוקנים מעשיו", ואיננו בנמצא כלל!!

ב) למדנו, שזהו עיקר הקידוש השם - להבחין, ושיבחינו כולם את הנקודה הזו קופא, שבלי תורה אין הנהגה ראויה גם בבנ"א לחבירות, שבשעה שרואים את ההנהגה הראויה של בן תורה, מבחינים ולומדים מתוך כך שכל ה"יפת אלוקים ליפת" כל ההתייפות של הרחוקים מתורה המתיפים בהליכות נועם, אינו אלא מן השפה ולחוץ וכחתול מאולף, עד שרואה את העכבר...

ואם יש עדיין מאן דהוא שחושב למצא "נאים דרכיו ומתוקנים מעשיו" מוחץ לכותלי בית המדרש, יילך נא אצל המשרתת של ר' איצל לשמוע קצת מוסר...!!!

ואנן נענה אבתריה, ראתה שפחה על ר' איצל, מה שלא רואים 'העדינים והמעודנים הלאומיים בה'שכלתם'...

(לב שלום)

ביום השבת ביום השבת יעדכנו לפני ה' תמיד (כד ח)

בספר משנת חכמים למהר"ם חאגיז (אות י"ב) מסופר מעשה שהיה בזמן האר"י ז"ל: אחד מהאנוסים שבא מפורטוגל לגליל העליון והתיישב בצפת, שמע דרשה של הרב על לחם הפנים שהקריבו בבית המקדש מדי שבת בשבתו, אותו רב נאנח בדרשתו ואמר מתוך צער, שעכשיו בעוונותינו הרבים אין לנו בית המקדש, ולא מקריבים את לחם הפנים.

אותו אנוס, שלא למד תורה, אך היה מאוד תמים באמונתו, שמע את הדבר הלך בתום לב לביתו, ואמר לאשתו שבכל יום שישי היא תכין לו ב' ככרות לחם מנופה ב"ג נפות, הוא ביקש ממנה שתלוש את הלחם בטרה, ותאפה אותו היטב בתנור שבבית, מפני שרצונו להקריב את הלחם לפני היכל ה', אולי יקבל ה' את הלחם שהוא עורך לפניו. אשתו אפתה לו ב' ככרות, ובכל יום שישי היה עומד לפני היכל ה' הארון קודש שבבית הכנסת, ומתפלל ומתחנן לפני ה' שיקבלם ברצון, והיה מניח את שני הכיכרות בארון קודש, והולך לו.

השמש, היה בא בכל יום שישי לסדר את בית הכנסת, והיה מוצא בארון קודש ב' כיכרות, היה לוקחם בלי לדרוש ולחקור מהיכן באו, ומי הביאם. בשעת מעריב בליל שבת היה רץ אותו איש אל הארון קודש, וכיון שלא היה מוצא את הכיכרות, היה שמח שמחה רבה בלבו, והולך ואומר לאשתו, השבח וההודאה לקל יתברך, שכבר קיבל את הלחם, וחיזק אותה שתיזהר בעשייתם בשבועות הבאים וכך נמשך הדבר תקופה מסויימת.

באחד מימי שישי, שהה הרב שדרש את הדרשה על לחם הפנים, בבית הכנסת, והנה האיש ההוא בא כמנהגו, עם הכיכרות, וקרב אל ארון הקודש, והתחיל לסדר דבריו ותחינותיו מבלי להרגיש שהרב נמצא בבית הכנסת, מרוב ההתלהבות והשמחה שהיו לו בעת שהיה מביא דורון זה לפני המקום, לא שם לב כלל לדבר אחר.

הרב חרה לו מאוד על דבריו של אותו האיש, קרא לו וגער בו, ויאמר לו, שוטה! וכי ה' אוכל ושותה?! ודאי השמש לוקח את הכיכרות, ואתה סבור שה' הוא המקבלם! הרב המשיך באמירת דברי מוסר באזני האיש, עד שבא השמש כמנהגו לקחת את הככרות, ואכן התברר שהשמש הוא שהיה לוקחם תמיד, והאיש, כששמע את הדברים, התחיל לבכות ואמר לרב שימחול לו, כי הוא טעה בדרשתו, שהוא חשב לעשות מצוה, ולפי דבריו לא עשה אלא עבירה.

מיד לאחר מכן הגיע לרב שליח מיוחד מהאר"י ז"ל, ואמר לו: לך לביתך וצו לביתך, כי מחר, בעת שהיה לך לדרוש, מות תמות! הרב נבהל על השמועה, והלך אל האר"י שיגיד לו מה פשעו ומה חטאתו, והשיב לו האר"י, שמעתי שעוונך הוא שביטלת נחת רוח שהיה לו לקב"ה, שמיום שחרב ביהמ"ק לא היה נחת רוח לפני ה' כאותה שעה שהאנוס הזה היה מביא את שני הלחם בתמימות לבו, ומניחם לפני היכלו, וסבור היה שה' קיבלם ממנו. ומפני שביטלת אותו מלהביאם, נגזרה עליך מיתה בלי שום פתח הצלה לפניך. והלך הרב ויצו לביתו, ואכן ביום שבת קודש, בשעה שהיה לו לדרוש, נפטר לבית עולמו.

בספר 'עוד יוסף חי' (פרשת מטות) מביא מעשה ששמע על אודות יהודי אחד תם ועם הארץ, שלא ידע אפילו את פירוש המילים של הפסוקים, ולא ידע להתפלל. וכשהיה הולך לבית הכנסת לא היה אוזן את הסדור בידו, שהרי לא ידע להתפלל, רק היה מאזין לשליח צבור.

היה שם בבית הכנסת אדם אחד, שהיה קולו ערב, והיה מתפלל בקול מפרשת העקדה. וכשהגיע למשניות 'איזהו מקומן של זבחים' היה קורא בנעימה ערכה, ובמילים 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן' היה מאריך בנגון ובסלסול. אותו בור לא ידע את פירוש המילים, וחשב לעצמו שאותן חמש תיבות הן לבטח ברכה גדולה ונשגבה, ולכן אותו אדם מגביה בהן את קולו... על כן, מאותו זמן, בכל ליל שבת כאשר היו כל בניו מתקבצים סביבו לקבל את ברכתו, היה מניח את ידו על ראש

ועתה, מעידה אני על בעלי ז"ל, שבכל העשרים ושש שנים, עד יומו האחרון, ועד רגע הפטירה, לא שמעתי ממנו ולו מילה אחת שיכולה היתה להתפרש כאילו ישנה איזה תרעומת או איזה תביעה כלפיי, והשלום והשלוה, הכבוד והאחווה, שררו בינינו כל חיינו, כמו בשנה הראשונה לנישואינו!!

מתוקנים מעשיו

ועוד יתרה מזאת, שהיו פעמים שכאשר הייתי ממרת לצאת, ולפיכך לא הייתי מכינה בשבילו ארוחת ערב, לא די שלא הקפיד, אלא שכאשר הייתי שבה הביתה, היו מוכנים על השולחן שתי חתיכות עוגה, לצידם היו ערוכים שני כוסות עם קפה, והקומקום אף הוא היה חם, מוכן למזיגה. הכל ערוך ומסודר בשבילי!!

הנה שמעתם ממני, שיעור במידות ממנו! סיימה הרבנית את דבריה. וכפי ששמעתי את כל זה מהגה"צ ר' משה אהרן שטרן זצ"ל שהיה נמנה על תלמידיו.

הנה ראינו "כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו" עליו אפשר להראות באצבע ולראות בעין פשוטה, שאין אלא תוצאה של "ראו פלוני שלמד תורה" שרק מתוכה שייך לעלות לדרגה כזו של מתוקנים מעשיו! שכן כולנו יודעים שאצל הלו הרחוקים מתורה וקרובים לחיובים בחוצות, במקרים כמו אלו, בבית פנימה אין שקט ושלוה, ואין כוס קפה עם עוגה...

גם השפחה מכירה בעדינות הת"ח

וכעת נראה עוד, איך שלא רק לאחר מעשה אפשר לראות בבירור את הקשר שבין תורה למידות, אלא שגם קודם מעשה, יכולים ויודעים אפי' ה"בריות" הפשוטות, שאצל גדולי התורה, אפשר לדעת ולצפות מלכתחילה את התנהגותם המרוממת, ולחזות מראש את תגובתם השונה מכל אדם! ולהערים עליהם בהתאם לכך...! הבה ונראה מעשה פלא ממש.

היה זה אצל ר' איצל פטרבורג זצ"ל, כפי שסיפר לי ר' שמחה באקשט, בשם אביו הגה"צ ר' אהרן באקשט זצ"ל, שסיפר לו על הזדמנות אחת בה נתארח בביתו של ר' איצל זצ"ל, והרבנית - אשתו של ר' איצל - חולה היתה ושכבה במיטתה ולא יכלה לקום ולכבד את האורח.

בשל כך הביאה הרבנית אשה אחת, שתבשל במקומה ותגיש ותכבד את בעלה ואת האורח הנכבד, כשהיא שוכבת במיטתה ונותנת משם את ההוראות המפורטות למבשלת.

והנה בעודי שוהה מעט בבית קודם הסעודה, שומע אני - מספר ר' אהרן, איך שהרבנית מדריכה את האשה בפירוט, איזה דגים ואיזה בשר, ואיך להכין, ומפרטת היכן נמצא כל דבר. בהטעימה - תערכי הכל בטוב טעם וברוחב לב כמו "יום טוב", לכבוד האורח.

לאחר שנטלנו ידיים, אני ור' איצל. הרבנית לא נחה ועמדה על המשמר וצעקה ממיתתה לאשה, נתת כבר את הדגים? והיא משיבה "כן", כשהוונה בפועל היתה שנתנה את כל הדגים שבישלה לתוך הסל שהכינה מראש לעצמה... "כעת תגיש את הבשר" צועקת הרבנית. - "בסדר" משיבה האישה ושוב הסל המיועד פער את פיו ובעל הכל בשקט ובדומיה...

כך התנהלה לה ה"סעודה הדשנה" שהכינה הגברת לעצמה, ואילו לנו, לא הגישה אלא חתיכה קטנה של כבד וקצת מרק וחסל...

והכל לאור היום ולעין כל, ממשיך ר' אהרן ומטעים את מה שראה והרגיש, שהטעם לכל ההתנהגות הזו נבעה מתוך כך, שברור היה לה שני דברים פשוטים, הראשון, שהרבנית לא יכולה לקום, והשני שר' איצל לא יפצה פה לא בהווה ולא בעתיד!!

לכן עשתה את כל מה שעשתה, ללא חת וללא מורא, ללא כל חשש וללא כל בוש, הרבנית אומרת תני את זה ואת זה, והיא משיבה, כן... והכל נערם בפנית החדר ונלקח לביתה, אוכל כיד המלך...

כנראה איפה שאשה זו היתה רגילה, כמו הגר בבית אברהם שראתה מלאכים, כך גם היא היתה רגילה לראות מלאכים - מאן מלכי רבנן - בדמותו של ר' איצלה בלאזר זצוק"ל, ומשלמדה והכירה את ר' איצל, כבר ידעה יפה מאיתנו את הפשט ב"מה הבריות אומרות עליו"... כאשר היא כמשרתת שפילה, מהווה את הדוגמא הנאותה לענין זה.

לימים הסתלק לעולמו בעלה של אותה אשה, ומכיוון שהוא ניהל את העסק ביחד איתה, פגעה פטירתו בעסק שהצטמצם והלך, עד שנסגר כליל. מצבה הכללי של האשה הלך והחמיר, וברבות הימים נפל עליה עול נוסף, כאשר הגיעו שתי בנותיה לפרקן, וכסף אין...

נשארה האשה את סבלה בדומיה, קיבלה עליה את דין שמים, אולם על דבר אחד לא יכלה לוותר, ולבה היה מר עליה ביותר והכאיב לה עד מאוד, והוא ענין הקדיש שעלול להתבטל אחרי שהפסיקה את הקצבתה למטרה זו. במר נפשה עלתה להנהלת הישיבה ושטחה את בקשתה, שהישיבה תיאות להמשיך גם הלאה את אמירת הקדיש לעילוי נשמות גלמודות, עד שירחיב ה' גבולה ותחזור לתמוך בישיבה כמקודם, שמעו ראשי הישיבה את בקשתה ובהתרגשות הבטיחו לה למלא את מבוקשה.

בצאתה מן הישיבה בא למולה יהודי ישיש בעל הדרת פנים נדירה, כשזקן צח כשלג יורד על פי מדותיו ובירכה לשלום, הופתעה האשה מהסברת הפנים הלבבית של הזקן הבלתי מוכר לה, הפתעתה גדלה שבעתיים בעת שהזקן התקרב אליה ונכנס איתה בשיחה תוך התעניינות במצבה ובמצב בנותיה.

נאנחה האשה קשות ושטחה לפניו את גורלה ואת נפילתה מאיגרה רמה לבירא עמיקתה, עד שאין לה האמצעים ההכרחיים להשיא את בנותיה הבוגרות. מהו הסכום המשוער הדרוש לך? שאל הזקן, אמרה האשה סכום מסויים, שלף הזקן גליון נייר ורשם הוראה לבנק המקומי לשלם לאשה את הסכום שנקבה, אולם

בטרם שם את חתימתו, הוא הביע משאלתו שהיות ומדובר בסכום רציני מאוד, רצוי שתהא חתימתו בנוכחות עדים, עלתה האשה ובקשה משני בחורים להילוות אליה, וחתם את חתימתו למזכרת ולדוגמא.

הלכה האשה למחרת בבוקר לבנק, כשבחן פקיד הבנק את ההמחאה הוא הביט באשה במבט תוהה, מסתכל פעם פעמים וכולו נבוך ומשתאה, תוך הבעת מבוכה ביקש מהאשה להמתין, והוא נכנס עם ההמחאה למנהל הבנק, כשראה המנהל את ההמחאה נפל מכסאו והתעלף...

בבנק קמה מהומה, הפקידים ששמעו על המתרחש, הכניסו את האשה לחדר צדדי והפקידו עליה שומר לבל לתחמק, תוך חשד שיש כאן ענין עם מעשה מרמה, אחרי ששבה רוחו של המנהל הוא ביקש לראות את האשה שהגישה את ההמחאה, שאלה המנהל אימתי וכיצד קיבלה את ההמחאה, אמרה האשה רק אתמול קבלתי אותה מיהודי מכובד בעל הדרת פנים, וישנם אפילו שני בחורים שהם עדים לדבר. הורה המנהל להביא לפניו את תמונת דיוקנו של אביו המנוח, וכשהוצגה התמונה בפני האשה, הצביעה ללא היסוס עליו כעל האיש שנתן לה את ההמחאה.

ציוה המנהל לפרוע את ההמחאה. ולאחר שהלכה סיפר המנהל לנוכחים את פשר הפרשה המוזרה, האיש שמסר את ההמחאה לאשה, אינו אלא אביו שהלך לעולמו לפני עשר שנים. בלילה הקודם, הופיע אביו בחלום, ואמר לו בזה הלשון: דע לך שמאז סירת מדרך הישרה, והתחנתת עם אשה נכרית, והפסקת לשמור את הקדיש, לא אומרים קדיש אחרי, וזכותי עמדה לי שהקדיש הזה שאמרו בישיבה לפי פקודת האשה גרם לי עליוי ונחת רוח לנשמת. אשה זו תופיע מחר בבוקר בבנק שלך עם ההמחאה שמסרתי לה לכיסוי הוצאות נשואי שתי בנותיה. קמתי בבוקר נפעם מהחלום, ספרתי לאשתי שלעגה לכל הענין, אולם משהופיעה האשה עם ההמחאה, נתאמת לי שאכן החלום אמת היה.

סיים מורנו רבי יוסף חיים זוננפלד את סיפורו ואמר: מי היו שני הבחורים? אני וחברי רבי יהודה גרינוולד (אב"ד דסטמאר), האיש נהיה לבעל תשובה, אשתו התגיירה כדון, וזכו להקים בית נאמן בישראל.

(אוצרות התורה)

ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם (כג, כב)

מספרת הגמרא {מסכת עבודה זרה יח, א} - תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון אחד מעשרה הרוגי מלכות לבקרו. אמר לו חנינא אחי אי אתה יודע שאומה זו הרומאים מן השמים

כל אחד וקורא בקול גדול ובשמחה: 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן!' והיה בטוח שאין ברכה גדולה מזו.

פעם בליל שבת התארח בביתו ת"ח אחד, וכששמע את דברי ברכתו נזעק ואמר: מה אתה עושה?! מקלל אתה את בניך בליל שבת קדש ומביאם לשריפה בבית הדשן!!! נבעת האיש ולא ידע את נפשו מרוב חרדה, בלילה אמרו לאותו חכם בחלום 'לא טוב עשית שבטלת אותו ממנהגו, כיון שאמר את הדברים לפי תומו, והתכוון לברכה שלמד, היה הקב"ה נוטל חמש תבות אלו ועושה בהן צרופים של ברכות.

(אוצרות התורה)

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב).

כתב המשנה ברורה (סימן קכה סק"ד) צריך לכוין ביותר בקדושה לקדש את ה' יתברך, ובזכות זה ישרה עליו ה' ית' קדושה מלמעלה, ויכוין לקיים הפסוק ונקדשתי בתוך בני ישראל והא"י ז"ל היה מזהיר מאוד על זה עכ"ד ושנה דבריו בספרו תורת הבית שלדעת הזוהר מקיימים כשאומרים קדיש וקדושה מצות עשה של "ונקדשתי מתוך בני ישראל".

בספר שומר אמונים (עמוד רנט) כותב ענין נורא המובא בספר מרכבה שלמה לרבי ישמעאל כהן גדול ז"ל: אמר רבי ישמעאל סח לי ססגיאל שר הפנים, ידידי שב בחיקי ואגיד לך מה תהא על ישראל, ישבתי בחיקו והיה בוכה והיו דמעות יורדות מעיניו ונופלות עלי, אמרתי לו הדר זיוי מפני אתה בוכה, אמר לי, ידידי בא ואכניסוך ואראך מה גנוז לישראל עם הקדוש, תפסני בידו והכנסני לחדרי חדרים ולגנוז גזים ולאוצרות ונטל את הפנקסים והראני אגדות כתובות צרות משונות זו מזו, אמרתי לו הללו למי הן, אמר לי לישראל, אמרתי לו יכולים ישראל לעמוד בהם? אמר לי, בא למחר ואודיעך צרות משונות מאלו. למחר הכניסני לבית גנוז גזים ולחדרי חדרים והראני צרות משונות מן הראשונות וקשות, אשר למוות למוות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי, אמרתי לו הדר זיוי כל כך חטאו ישראל, אמר לי בכל יום מתחדשות גזירות קשות מאלו, וכיון שנכנסים ישראל לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונים יהא שמייה רבא, אין אנו מניחים אותם לצאת מחדרי חדרים עכ"ד.

הרי תראה אחי אהובי שאפילו נגזר על ישראל כמה גזירות על ידי עניית יהא שמייה רבא מתעכבים הגזירות שלא לצאת לחוץ ע"כ.

כתב החפץ חיים (סוף ספר שמירת הלשון): מה מאוד צריך האדם להתחזק לשמור שלא לבטל אמירת הקדושה ואמן יהא שמייה רבה, דהנה ידוע מה שאמרו חז"ל דלמעלה יש כמה אלפי רבבות מלאכי השרת שאומרים קדושה בכל יום תמיד באימה וביראה. ואיתא בתנא דבי אליהו (פרק טז) יש ארבע מאות ותשעים ושישה אלפים רבבות מלאכי השרת שעומדין לפניו ומקדשין שמו הגדול בכל יום תמיד מיציאת החמה עד שקיעתה אומרים קדוש קדוש קדוש, ומשקיעת החמה עד יציאתה אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו.

וכמה יתבייש האדם בבואו לעולם העליון ויראה את כל הרעש הגדול היוצא מאלפי רבבות מלאכים קדושים שמקדשים ומשבחים שמו של הקב"ה שייצרו ובראם בחדוה ובשמחה, כשיזכור דכשהיה בעולם העשייה נתן לו הקב"ה גם כן את המעלה הזאת לפאר ולהקדיש את שמו הגדול תמיד בכל עת כצבא המרום במרום והוא התעצל וביטל זאת בחפץ נפשו. והעיקר שיתבונן בימי חייו שיבוא עת שיחפוץ בכל נפשו לפאר ולקדש את שם ה' אבל לא תהיה לו רשות על זה דאדם אין לו רשות לעסוק בתורה וכן לקדש את שם ה', כי אם בעודו בחייו בעולם הזה כידוע. ע"ש שהאריך בה.

מעשה נורא על חשיבותה של אמירת הקדיש

בספר "האיש על החומה" שנכתב לזכרו של רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל מסופר:

אשה מכובדת ובעלת עסק מבוסס בעיר פרשבורג שבהונגריה, הייתה נוהגת במשך שנים רבות להביא מידי פעם תרומה הגונה לישיבה, בתנאי שייגידו קדיש תמיד לעילוי אותן נשמות גלמודות שאין מי שיגיד אחריהן קדיש. הישיבה העמידה בחור מיוחד שאמר קדיש לטובת נשמות אלו.

מצות 'לקט ופאה' – יכולה להיות נקיה, אם מקיימים אותה כראוי; אם בעל השדה משאיר לקט ופאה והולך משם – הוא לא יודע איזה עניים באים לשדה; הוא חוזר בחזרה לאחר שלשה ימים, ורואה שהכל חתוך עד למטה – זאת מצוה נקיה – הוא לא יודע למי הוא נתן; הוא לא יודע מי לקח!

יכל להיות שבמצות צדקה, הדבר לא יהיה נקי במאת האחוזים; אדם שם צדקה ב'קופת העיר' ורושם: "לרפואת יחזקאל בן דבורה ושמואל בן מנשה ושלמה בן משה" – נא למסור את החבילה לרבנים; אם הוא ביקש שימסרו את זה לרבנים – יש לו איזושהי טובת הנאה מזה; ואם הוא מבקש קבלה – יש לו חזרו של 30%; וחזן מזה, אם הוא נותן 2000 שקל, הדבר יתפרסם בקרב הציבור, אז אחת תגיד לשניה "את יודעת שהוא נותן כל שבוע 2000 שקל?!", וככה כל השכונה תדע מזה. אבל, אם הוא הולך לאחת הקופות ושם 2000 דולר – במצב כזה, אף אחד לא ידע מי שם ומתי – יכל להיות, שזאת תהיה מצוה נקיה לא פחות ממצות 'לקט שכחה ופאה'.

בספר מלכים א' {פרק ה'} שולח שלמה המלך שליח, לחירם מלך צור ומבקש ממנו עזרה בבניית בית המקדש:

אומר הנביא: {שם טז} וישלח שלמה אל חירם לאמר: {יז} אתה ידעת את דוד אבי כי לא יכל לבנות בית לשם ה' אלהיו מפני המלחמה אשר סבבהו עד תת ה' אתם תחת כפות רגלי.

לפי פשט הדברים נראה, כי כל הסיבה שלא בנה דוד המלך את בית המקדש, משום שהיה טרוד כל היום במלחמות.

נשאלת השאלה – האם לא יכל דוד המלך למנות מישהו תחתיו, שייבנה את בית המקדש?!

ממשיך הנביא ואומר: אמר שלמה לחירם: {יח} ועתה הניח ה' אלקי לי מסביב אין שטן ואין פגע רע: {יט} והנני אמר לבנות בית לשם ה' אלקי כאשר דבר ה' אל דוד אבי לאמר בנך אשר אתן תחתיו על כסאך הוא יבנה הבית לשמי.

בא המלבי"ם, ומבאר מדוע לא זכה דוד המלך לבנות את בית המקדש, ורק שלמה בנו זכה לכך:

כותב המלבי"ם {מ"א ה, יז} – כי כאשר עיקר המצוה הזאת אינה הבנין עצמו, רק אם יבנו הבית יהיה לשם ה' בלבד, מבלי שום פניה חיצונית שייכונו להשיג על ידו איזה כבוד או תועלת לעצמם, וכמו שדייק פה שמ"ש ג' פעמים 'לשם ה' אלקיו', 'לשם ה' אלקי', 'לשמי', וידוע שקשה מאד על טבע האדם לעשות דבר שמצפה ממנו ריוח גדול ותועלת, ולא יפנה כלל להנאת עצמו רק יעשהו לשם ה', וכבר הובטח דוד ע"י נתן שע"י בנין הבית ימצאו מנוחה מן האויבים, כמ"ש בברכות {דף ז:}: כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים תחתיו, שנאמר {ש"ב ז, י} ושמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה. ע"כ. שהבטיח לו שאחרי שייבנה הבית ימצאו מנוחה מאויביהם, וא"כ היה נמנע שיבנה דוד הבית בכוונה נקיה לשם ה' בלבד, באשר היה מצפה ג"כ התועלת שימצא ממנו לנוח מאויביו סביב שתנו עליו כל היום. רק שלמה, שבלא זה היה שלום בימיו, והובטח ע"י נתן שיהיה איש מנוחה, היה נקל לו לבנות הבית בכוונה שלמה מיוחדת לשם ה' מבלי שום פניה חיצונית, וז"ש "אתה ידעת את דוד אבי כי לא יכל לבנות בית לשם ה' אלקיו", ר"ל שלא היה יכול לבנותו בכוונה לשם ה' בלבד מבלי פניה חיצונית, מפני המלחמות אשר סבבוהו, והיה עולה בלבו בהכרח ג"כ תועלת עצמו, שבונה הבית מפני המלחמה, למצוא מנוחה מאויביו.

אם ככה, נוכל כעת להבין:

"אמר רבי אבדימי ברבי יוסף, מה ראה הכתוב ליתנם באמצע הרגלים, פסח ועצרת מכאן, וראש השנה ויום הכפורים וחסג מכאן, ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי, מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו"

נשאלת השאלה – למה?

כי המקיים מצות 'לקט שכחה ופאה' – מקיים מצוה נקיה; אין לו מזה שום טובת הנאה!

המליכוהו? שהרי החריבה את ביתו של הקב"ה ושרפה את היכלו והרגה את חסידיה ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת וזאת ראייה ברורה שאין היא אלא שליח לפרוענות מן השמים. ואני שמעתי עליך שלמרות כל זאת אתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר תורה מונח לך בחיקך מדוע אתה מסכן את נפשך? אמר לו ר' חנינא לר' יוסי: מן השמים ירחמו. אמר לו ר' יוסי לר' חנינא אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו! תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר התורה באש והאיל וכך אתה מתגרה בהם! אמר לו ר' חנינא לר' יוסי: רבי מה אני לחיי העולם הבא האם יש לי חלק בהם? אמר לו ר' יוסי כלום האם מעשה טוב (של נסיון) בא לידך? אמר לו ר' חנינא: מעות של סעודת פורים שלי נתחלפו לי פעם במעות של צדקה שחשבתי בטעות שהמעות שהנחתי לסעודת פורים היו מעות של צדקה וחלקתים לעניים ולא חזרתי ונפרעתי מארנק הצדקה אף לאחור שהתברר לי שטעיתי: ר' חנינא בן תרדיון היה גזבר צדקה {עמוד קודם, מדברת על זה הגמרא}. היה לו כיס בצד, ששם היתה לו 'קופת העיר' - הצדקות שהיה צריך לחלק בפורים. באותו בוקר, הוא הלך לכספומט, משך 2000 ₪ ושם בארנקו. בצהריים הגיעו עשרים עניים ליטול את הצדקה, ונתן לכל אחד מהם 100 ₪. הוא חזר הביתה ופתאום: "אויש , במקום לתת מהכיס של הצדקה, נתתי מהכיס שלי 2000 ₪ – נו, מה הבעיה?! אם אתה יודע שהוצאת מהכספומט 2000 ₪, קח מהכיס של הצדקה ושים בכיס שלך - תבצע העברה מכיס לכיס! ... אלא, אמר ר' חנינא בן תרדיון לעצמו: "אם הקב"ה סיבב שאוציא מהכיס שלי 2000 ₪, אז הקב"ה רצה שהכסף הזה ילך לצדקה, ואם ככה, אני לא גובה את הכסף ..."

אמר לו ר' יוסי לר' חנינא: אם כן היית מוכן לוותר על ממונך, מחלקך בתורה יהי חלקי ומגורלך במעשים טובים יהי גורלי.

שואל הספר מאיר דרך – והדבר מפליא לכאורה, כיצד עולה על הדעת, שרבי יוסי בן קיסמא, שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים במסירות נפש ממש, לא יהיה לו חלק לעולם הבא, עד ששומעים אם "מעשה בא לידו", ורק אחרי ששומעים שמעשה בא לידו, שנתחלפו לו מעות של פורים במעות צדקה וחילקם לעניים, אז יודעים שהוא בן העולם הבא, ומה העדיפות של מעשה זה על פני מסירות נפשו להקהיל קהילות ברבים כדי ללמוד תורה?

אומר הרמב"ם יסוד נורא {פירוש המשניות סוף מכות} – ר' חנינא בן עקשיא אומר, רצה הקב"ה לזכות את ישראל וכו'. מעקרי האמונה בתורה כי שיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצות כראוי וכהוגן ולא ישתף עמה כוונה מכוונת העולם בשום פנים, אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה כמו שביארתי לך הנה זכה בה לחיי העולם הבא, ועל זה אמר רבי חנינא כי המצות בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה, וממה שיורה על העיקר הזה מה ששאל ר' חנינא בן תרדיון מה אני לחיי עוה"ב, והשיבו המשיב כלום בא מעשה לידך, כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן השיבו כי נזדמנה לו מצוה צדקה על דרך שלמות ככל מה שאפשר וזכה לחיי העוה"ב וכו'.

מדברי הרמב"ם נמצאנו למדים, שרוב המצוות שעושה האדם הן 'נגועות' – הוא קונה אתרוג כדי שכולם יראו; הוא נותן צדקה, כדי שכולם יצלצלו - כל מצוה ומצוה יש בה סרח כלשהו; יכל אדם לחיות שבעים שנה בארץ הקודש ולא לקיים מצוה אחת נקיה – כי "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות" – נתן לנו שבעים שנות חיים עם תרי"ג מצוות – אולי נצא עם מצוה אחת נקיה, בלי שום סרח של מחשבה זרה!

אומר הספר מאיר דרך – וביאור דברי הרמב"ם הוא, שלמרות שהזכות של מקהיל קהילות ברבים היא עצומה, אבל סוף כל סוף יתכן שנתערב בה איזה שמץ דק מן הדק של מחשבה עצמית (כי זה נעשה ברבים), ועל כן יתכן שדווקא המעשה עם מעות צדקה שנעשה בצנעה ובלי שיוודע לאחרים על כך, הוא המזכהו לעולם הבא!

רבתי, מאוד קשה לקיים מצוה אחת נקיה. אבל יש מצוה אחת שהיא נקיה במאת האחוזים – מצות 'לקט שכחה ופאה'! – איך?

מצות 'שכחה' – ודאי נקיה; מתי אתה מקיים את המצוה? ששכחת! – אם שכחת, אתה לא יכל להגיד: "אני עושה את זה לשם כבוד" – איזה כבוד בדיוק, שיש לך אלצהיימר?!

ע"פ הלכה, אם בנו נשרף ע"פ הלכה הוא רגוע. והרב אומר לו, לא פסקתי לך, והוא מתעקש ולוקח את זה כפסק הלכה.

הרי היהודי הזה קידש שם שמים בחייו, באופן שאין לשער ולתאר.

עוד מספר הווייזנער רב שהיה לו שופר, והלך במסירות נפש לתקוע שלושים קולות מבאראק לבאראק, ובעל המקרא היה רבי יהושע פליישמן הי"ד, ואלו ה 1600 בחורים שהיו שמורים במקום המיוחד, התחילו לצעוק רבי רבי יבא נא אלינו לתקוע בשופר, ללכת לשם היה סכנה, כי הקאפוס' לא נתנו להכנס לשם, והוצרכו לתת להם שוחד רב, [יש לרדן איזה שוחד נתן, אם התיירו מוקצה מעות או נתנו שעונים של זהב] וכבר היה מאד מאוחר, שכבר היה רבע שעה לפני הזמן הנקוב של הרוצחים לשלוח את הבחורים לשריפה. ואמרת, יעבור עלי מה, ונתתי שוחד וקבלתי רשות להכנס לתקוע להם בשופר.

נכנסתי לשם, והם דרשו ממני לומר דרשה לפני תקיעת שופר כמנהג ישראל. דרשתי להם בענין' גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, 'ואפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים'. אך בתוך דברי קם אחד מהבחורים וצעק בקול גדול ונורא 'הרב מחזק אותנו בענין תקוה לרחמים, אך אני אומר לכם, אנו יכולים לקוות להכי טוב, אך להיות מוכן להכי גרוע, ולמען השם, אחי היקרים, הבה לא נשכח ברגע אחרון לצעוק בכונה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ופתחו 1600 בחורים את פיהם וצעקו בקול שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אח"כ תקעתי להם ל' תקיעות. ולאחר כמה דקות הובילו אותם לשריפה.

קידוש השם כזה הוא מש"כ הרמב"ם שהאדם מקדש שמו יתברך לא לסיבה מן הסיבות, גם במצב שהקב"ה נותן לקטב מריי וגו' נורא על בניו הטוהורים, זהו קידוש השם שלא היה בשום דור, רק זה הדור זכה לקדש שמו יתברך הרבה יותר ממה שמקדישים שמו במרום, ה' ינקום דמם.

(הגרמ"י רייזמן)

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה" (כג, טו).

בכל מצוות התורה, מלבד עצם החיוב של קיום המצוה, ישנן טעמי המצוות, הבנות פנימיות וסודות נשגבים, עומק בתוך עומק, פנים בתוך פנים. אולם, בטעם של כל מצוה ישנו גם חלק של פשט. למשל: במצות תקיעת שופר כותב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ג): "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם". זהו רמז בדרך הפשט במצות שופר. גם במצות אכילת מצה מצינו טעם בדרך הפשט, וכפי שניסח זאת בעל ההגדה: "מצה זו שאנו אוכלין על שום מה"..." וכך בכל המצוות כולן.

מצות ספירת העומר היא לכאורה חידה שתומה. התורה מצוה עלינו לספור שבעה שבועות, ובכל שבוע שבעה ימים. אולם, מה סופרים ואיך סופרים? וכאשר סופרים ימים, האם ימים אלו הם ימים טובים או ימים רעים? כי יום, מעצם מהותו, הוא כלי שאפשר להכניס בו את הכל [גם אותו יום שבו נולד עמלק היה יום]. כמו כן, מהו הענין בשבעה שבועות שבע פעמים? ומהי משמעות הסכום הכולל של הימים והשבועות?

גם כאן ננסה לבאר את הרמז הפשוט שבדברים לפי הבנתנו. בספר החינוך (מצוה שו) כתב: "משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל... והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה... שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החירות מעבדות... ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, 'כעבד ישאף צל' (איוב ז, ב) וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המניין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המניין, ואין

לכן, אומר לנו רבי אבדימי ברבי יוסף, שהמצוה הזאת נכנסה דוקא באמצע - בין שבועות לראש השנה - למה?! כי לעתיד לבוא ישיגע המשיח, נקבל בחזרה שני רגלים חדשים - י"ז בתמוז ותשעה באב!

בזכות מה נקבל אותם??? בזכות שנעשה מצוות נקיות לשם שמים, כמו מצות 'לקט שכחה ופאה'!

אומר המגלה עמוקות - אומר לנו הקב"ה: בשבת פרשת אמור, כאשר תעלה לתורה ב'פרשת המועדים' ותגיע למצות 'לקט שכחה ופאה' - תזכור היטב, שגם אני קיימתי ב'שדה שלי' מצות פאה - הוא הכותל המערבי! - ואז תכוון " כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום - אותם מועדים, שלעתיד לבוא, יהיו ב"ז בתמוז ותשעה באב!

(הגר"ב רוזנבלום)

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב)

כתב בספר 'מקדשי השם' שכתב הווייזנער רב שהיה שם במחנות השמד, ובזה נבין איך כל אלו המחנות הם קדושים אמיתיים.

הוא מתאר שם מה שהיה שם בראש השנה האחרון שלהם, בערב ראש השנה קיבצו את כל הנערים פחות מגיל שמונה עשרה למקום אחד, והגוי הרשע מנגלה ימ"ש תקע יתד ומקל באדמה, והיה המקל כצורת אות ד', ובאו כל הנערים מתחת לזה המקל, וכל מי שלא הגיע בגבהו לראש המקל, שלח אותו הרשע לצד השני, וסגרו אותם במקום מיוחד, וידעו כולם שהם הולכים לשריפה רח"ל. והיו בחורים שניסו להתרומם להגיע בראשם אל המקל, והרשע המרושע הרג אותם שם במקום, ימ"ש וזכרו.

לאחר שעשה הרשע את הסלקציע הנ"ל, אסף אלף שש מאות ילדים במקום המיוחד, וההורים שלהם הסתובבו בפחד גדול, וניסו לעשות השתדלות איך להציל את בניהם, והמקום היה מסובב עם קאפו ושומרים, וידעו שאם הם מוציאים אחד מהם, צריך להחזיר בחור אחר, כי המספרים היו צריכים להתאים כפי סדרם של הדייטשן ימ"ש, ומעט מהם נתנו להם שוחד להציל את בניהם והחליפו אחר במקומם.

מספר הווייזנער רב, בראש השנה בבוקר, ניגש אלי יהודי תמים, עשיר, אויבערלענדער, ושאל אותו כדברים האלה, יש לי בן יחיד שהוא סגור במקום המיוחד של הנידונים לשריפה, ויש תחת ידי הון רב לתת שוחד ולהציל את בני משם, אך בטוח אני, שאז יכניסו בחור אחר במקומו. אנא ממכם, תפסקו לי הלכה למעשה האם מותר אני להציל את בני באופן כזה, מה שיאמר הרב, אעשה.

עניתי לו ברעדה, איך אפסוק בדיני נפשות, אין כאן סנהדרין, איני יכול לפסוק לך. כי אם היו הרשעים מוציאים את בנך ואח"כ מכניסים אחר, היה מקום לדון, אך כיון שנהגו הרשעים קודם להכניס אחר ואח"כ לשחרר את הפדוי, א"כ ממילא אין לי היתר לך.

היהודי התחיל לבכות מאד ואמר, ברצוני שהרב יפסוק לי, מותר או אסור. ולא עניתי לו.

כיון שראה שאיני עונה לו תשובה. אמר האיש: אם אין הרב יכול להתיר לי להציל את בני, הרי שמצד ההלכה אסור לי לעשות כך.

אמרתי לו, רבי יהודי, לא פסקתי לך דבר, לא הן ולא לאו, עשה כרצונך כאילו לא שאלת אותי כלל.

היהודי ענה לי כדברים האלה: 'רבי, אני עשיתי את שלי, מה שהתורה מחייבת אותי לעשות, שאלתי רב, אין כאן רב אחר במקום הזה. וכיון שאין אתם יכולים להתיר לי, הרי הוא סימן שאין בטוח לכם שמותר ע"פ הלכה, כי אם היה הדבר מותר, הייתם בוודאי מתיירים לי תיכף, וכיון שלא התרתם לי, הרי זה אצלי כפסק דין שאסור לי ע"פ הלכה, זה מספיק בשבילי. ממילא ישרף בני יחידי ע"פ התורה, והרי מקבל את הדין באהבה, ואיני עושה שום השתדלות להציל את בני, כי זהו רצון התורה'.

אין לנו שום השגה במעלת יהודי פשוט זה, נכדו של אברהם אבינו, הרי זה הרבה יותר מעקדת יצחק ששם דיבר הקב"ה עם אברהם אבינו, כאן אין הקב"ה מדבר עם יהודי זה, אדרבה מקבלים סטירות לחי מכל צד, ויש לו שאלה ע"פ הלכה אם מותר לו להציל בנו יחידו, והוא שואל

אפוא, הרמז הפשוט במצוות ספירת העומר: אנחנו סופרים ארבעים ותשעה ימי בנין לקראת מתן תורה.

עד כאן ביארנו את הטעם והרמז למצוות הספירה, דהיינו שהימים הם ימי בנין לקראת קבלת התורה.

אולם עדיין נותר לבאר את מה צריך לספור. האם לספור ימים של בנין של מידות טובות? שמא של התמדה? או תפילה - שמשך ארבעים ותשעה יום נתעלה במעלות התפילה? [ובשם הסבא מקלם זצ"ל מובא שהימים שסופרים הם כנגד המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם. בימים אלו צריך לבנות את קייני התורה]. ובאמת זו הערה גדולה מדוע לא כתוב מפורש מה הוא תוכן ימי הספירה.

ונראה לומר בזה בהקדם דברי המשנה (עוקצין סוף פ"ג): "עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות, שנאמר 'להנחיל אוהבי יש' ואוצרותיהם אמלא". "יש" בגימטריא ש"י, ואם כן הקב"ה ינחיל לאוהבי ש"י עולמות. ויש לדקדק, הרי בפסוק כתוב 'להנחיל אוהבי יש', אבל לא כתוב את מה הקב"ה ינחיל, ומנין ידעו חז"ל לקבוע שהכוונה היא לעולמות? אולי הכוונה היא לש"י אוצרות של כסף, או של זהב, או של נהרות אפרסמון? מנין ידעו חז"ל שהקב"ה ינחיל לצדיקים עולמות דוקא?

ונראה, שבכל מקום הרגילות היא לדבר כפי המטבע שהוא עובר לסוחר באותו המקום. למשל: כשאדם נכנס לחנות באמריקה ואומרים לו שחפץ מסויים עולה כך וכך, הרי שברור ומובן מאליה שהסכום הנקוב הוא בדולרים. בישראל, כל אחד מבין שהסכום שנוקבים בו הוא בשקלים, באנגליה בלירות שטרלינג ובצרפת בפרנקים. בכל מקום מדברים לפי המטבע העובר לסוחר באותו מקום. ומעתה, מהו המטבע "העובר לסוחר" של התורה? השפה של התורה היא: עולמות! כי מהי בעצם תורה? תורה וקודשא בריך הוא חד הוא, ולקב"ה כביכול אין שפה אחרת. אנו מכירים את הקב"ה דרך העולמות, ועולמות כוללים הכל, ומעתה כאשר התורה אומרת שלוש מאות ועשר [ש"י], פשוט הדבר שהכוונה לעולמות, כי שפה של התורה היא בעולמות.

ממילא, כאשר נשאלת השאלה, איזה מנין מונים ואיזה ספירה סופרים בספירת העומר? התשובה היא, מונים ימים. אבל איזה ימים? ימים של הקב"ה. והיותו אלקים אמת והוא לבדו אמת ואין חוץ ממנו יתברך, אם כן בהכרח שהימים האלו שמונים הם ימים של יחוד ה'. לא צריכים להסביר את זה, כמו שלא צריכים להסביר לנכנס לחנות באמריקה שהסכום הנקוב הוא בדולרים. כך פשוט שימים אלו צריכים להיות מיוחדים לשם ה'. הרמב"ם בהל' יסודי התורה (פ"א ה"ב) כותב: "ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי, אין דבר אחר יכול להמצאות". ושם (ה"ג ד) ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים, הוא לבדו יהיה מצוי ולא יבטל הוא לביטולם, שכל הנמצאים צריכים לו והוא ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם, לפיכך אין אמתתו כאמתת אחד מהם. הוא שהנביא אומר 'זה' אלקים אמת' (ירמיה י, י) הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמתתו. והוא שהתורה אומרת 'אין עוד מלבדו', כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו". מה יש בעולם? יש רק ה' יתברך, יחוד ה'. והיותו יחוד ה' הוא כל המציאות, אם כן אלו הם הימים של הקב"ה, ואלו הם הימים שצריכים לבנות. ארבעים ותשעה ימים שבהם יתבטא בכל מעשינו יחוד השי"ת.

(תפארת שמשון - הובא ב'אגישמאקע ווארט')

אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן... עכ"ל.

והקושיא מפורסמת, הרי כשסופרים לקראת דבר שמצפים לו סופרים את הימים שנותרו ולא את הימים שכבר חלפו עברו. ולמשל, ילד לפני בר מצוה יספור וימנה: כך וכך ימים נותרו לי עד לבר מצוה. כך גם לפי דברי החינוך, לכאורה היו צריכים להתחיל במנין ארבעים ותשעה יום כנגד ארבעים ותשעה הימים שנותרו עד קבלת התורה, ואחר כך ארבעים ושמונה, וכך הלאה!

כדי ליישב קושיא זו נקדים דברים שכתב מרן רבי אהרן קוטלר זצ"ל במאמרו המפורסם בענין לימוד החומש, והדברים הם לאמיתיה של תורה. התורה מספרת לנו שיעקב היה צריך לחכות שבע שנים כדי לשאת את רחל, ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה" (בראשית כט, כ). ולכאורה קשה, הרי אנחנו יודעים שהטבע בדיוק הפוך, ככל שאדם יותר מחכה ורוצה בדבר, כך הימים שחולפים עד להשגתו נראים יותר ארוכים, יום לשנה יחשב. אלא בהכרח שמבואר כאן שיעקב אבינו קידש וטיהר את עצמו והכין עצמו לקראת הבנין של עם ישראל. ע"כ תורף דברי מרן הגר"א קוטלר זצ"ל.

וביאר דבריו כך הוא: משל לאדם שנוקק נואשות למליון דולר. אם יאמרו לו שבעוד מאה יום הוא יקבל מליון דולר הרי יהיה מאושר, אולם כל יום של המתנה יראה לו כנצח, שכן הימים נראים לו כמפרידים ומרחיקים אותו מהממון הנכסף. לא כן אם נזקק אדם למליון דולר, ויציעו לו עבודה, שמדי יום ישתכר באותה עבודה עשרת אלפים דולר, כך שבסוף תקופה של מאה ימים יהיה בידו סכום של מליון דולר - אצל אדם זה הימים יחלפו במהירות.

ומה ההבדל? כי כשאדם צריך מליון דולר ואומרים לו להמתין מאה יום, מאה ימים אלו הם ימי המתנה בעלמא, ימים ריקים בלי תוכן, ואם כן הימים האלו רק חוצצים בינו לבין הכסף. אבל אם מאה הימים האלו אינם ימי המתנה אלא אופן איך להרויח ולהשיג את הכסף, אז הימים אינם ריקים וחוצצים, אלא להיפך, כל יום הוא יום של בנין והתקדמות לקראת המטרה הנכספת, ובאופן כזה מאה הימים עוברים מהר מאוד, וכל יום של מאה הימים הוא יום של אושר, כי אם ידלג יום אחד הוא לא ישיג את מטרתו - את מלא הסכום.

כך היה עם יעקב אבינו. במשך שבע שנות ההמתנה יעקב אבינו בנה את עצמו, ולכן כל יום שעבר היה בשבילו יום של אושר, כי היום הזה עבר עליו בהכנה לקראת בנין בית ישראל, ממילא "ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה". כי "אהבה" זו עניינה, רצונו הקדוש והטהור של יעקב אבינו לאותו יחוד קודשא בריך הוא ושכיניתייה שיבוא מתוך נישואיו עם רחל, וכל יום שעבר היה תוספת נדבך בבנין זה. לכן שבע שנות עבודתו היו בעיניו כימים אחדים.

זהו גם ענין ספירת העומר. אילו היו ממתנינים לקבלת התורה והיו סתם חמשים יום באמצע, ודאי שהיו מונים את הימים שנותרו, כי היו מחכים שכבר יחלפו ויעברו ימים אלו המעכבים את קבלת התורה. אבל באמת, ימים אלו הם הרי ימי הכנה ובנין לקראת קבלת התורה. אחרי יום אחד של בנין נעשים ראויים יותר לקבלת התורה, ואחרי יומיים ראויים יותר, אחרי שלשה עוד יותר, וכך הלאה והלאה, עד שבמלאות ארבעים ותשעה ימים נעשים ראויים לחלוטין לקבלת התורה. זהו,

בדרך הדווש

ובנין (פ"ז מ"א) כהן וניר שמצאו מת מצוה יטמא נזיר שאין קדושתו עולם משא"כ כהן קדושתו קדושת עולם, ואף שקדושת נזיר חמור מקדושת כהן אעפ"כ חשוב קדושת כהן וחמור בזה שקדושתו קדושת עולם:

ואתי שפיר שאין יו"ט מכין לשבת אף שיו"ט קיל רק כיון דקדושתו קדושת עולם יו"ט חמור, אבל אברהם קיים כל התורה עד שלא ניתנה א"כ גם קדושת שבת נטל לעצמו, וממילא נשאר אצלו גם קדושת שבת לעולם והיה מותר לו להכין מיו"ט לשבת דלדידיה קדושת יו"ט קלה, רק כיון שחכמים תיקנו עירובי תבשילין קיים גם זה, והוי רבותא דקיים גם עירובי תבשילין, ודפח"ח: (פרדס יוסף)

דביו"ט ליכא נשמה יתירה א"כ אם יום ראשון הוא יו"ט ליתקנו בשמים במוצאי שבת שהוא יו"ט. ותירץ הרמב"ם דבאמת גם ביו"ט איכא נשמה יתירה, רק במוצאי שבת אמרינן כיון ששבת וי אבדה נפש [ביצה ט"ז], אבל במוצאי יו"ט אין נאבד הנפש ונשאר אצלו, דקדושה שה' נותן על זמן בכלות הזמן נאבד הקדושה, אבל קדושה שישאר בעצמם נוטלין נשאר אצלם ושבת קביעא וקיימא, משא"כ יו"ט בית דין מקדשים ולכן נשאר, ואתי שפיר במוצאי יו"ט לא תיקנו בשמים שאין הנפש נאבד, ובמוצאי שבת שהוא יו"ט ג"כ לא תיקנו בשמים כיון דגם ביו"ט איכא נשמה יתירה:

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: (כג, ב) ראיתי דבר נפלא מהגאון הקדוש מסוכוטשוב ז"ל האבני נזר, בהא דיומא (כ"ח). קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, והקשו בתוספות ישנים [ד"ה אפילו] למה נקט האי אמאי קילא טפי מכולהו, דהא דצריך עירובי תבשילין משום דאין יו"ט מכין לשבת דכרבה קיימא לן בפסחים (מ"ו, א), וקשה למה אין יו"ט מכין לשבת הא יו"ט קדושה קלה דמותר מלאכה אוכל נפש ושבת חמורה, ולמה לא יהיה מותר להכין מקדושה קלה לחמורה:

וצריך לומר עפ"י תוס' פסחים (ק"ב ע"ב ד"ה רב) אמאי ביו"ט לא תיקנו בשמים, ואם נאמר